

Nr.912/C/1280/III-5/2014

CONCLUZII

**formulate de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție
în cauza nr.7/1/2014/HP/P a Înaltei Curți de Casație și Justiție
privind rezolvarea de principiu a chestiunii de drept având ca obiect**

1. Aplicarea art.5 din Codul penal, respectiv dacă determinarea legii penale mai favorabile se face prin alegerea uneia dintre legile penale succesive, ce se va aplica global întregului litigiu penal, ori prin alegerea pentru fiecare așa-numită instituție juridică autonomă a dispoziției legale mai favorabile dintre legile penale succesive
2. În cazul în care se stabilește că legea penală mai favorabilă se determină folosind criteriul instituției juridice autonome, reprezintă instituții de drept penal autonome în raport de infracțiunea tip următoarele: forma continuată a infracțiunii, concursul de infracțiuni, prescripția și prescripția specială a răspunderii penale

I. Cu privire la condițiile de admisibilitate a sesizării

În temeiul art.475 din Codul de procedură penală, prin încheierea din 6 martie 2014, pronunțată în dosarul nr.2390/2/2013 (1025/2013), Curtea de Apel București, Secția a II-a penală a sesizat Înalta Curte de Casație și Justiție solicitând instanței supreme pronunțarea unei soluții prin care să dea o rezolvare de principiu următoarelor chestiuni de drept :

1. *În aplicarea art.5 din Codul penal, determinarea legii penale mai favorabile se face prin alegerea uneia dintre legile penale succesive, ce se va aplica global întregului litigiu penal, în funcție de diferite criterii (cum ar fi limite de pedeapsă, tratament sancționator aplicat pluralității de infracțiuni, prescripție, etc.), ori prin alegerea pentru fiecare așa-numită instituție juridică autonomă a dispoziției legale mai favorabile dintre legile penale succesive (spre exemplu, pentru infracțiunea tip dispoziția mai favorabilă, pentru tratamentul aplicat pluralității de infracțiuni dispoziția mai favorabilă, etc.)*

2. *În cazul în care la pct. 1) se stabilește că legea penală mai favorabilă se determină folosind criteriul instituției juridice autonome, reprezintă instituții de drept penal autonome în raport de infracțiunea tip următoarele: forma continuată a infracțiunii (art.41 alin.2 din Codul penal din*

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

1969, art.35 alin.1 din Codul penal), concursul de infracțiuni (art.33 din Codul penal din 1969, art.38 din Codul penal), prescripția și prescripția specială a răspunderii penale (art.121 – 122, art.124 din Codul penal din 1969 forma în vigoare la data săvârșirii faptelor, art.153-154, art.155 alin.4 din Codul penal)

Din analiza încheierii de sesizare rezultă că aceasta aparține unei instanțe (curtea de apel) investită cu soluționarea unei cauze în ultimă instanță (apel conform art.10 alin.2 din Legea nr.255/2013).

De asemenea, se constată că problemele de drept a căror lămurire se solicită au fost invocate în cursul judecății (de către instanța de apel în procesul de aplicare a art.5 din Noul Cod penal), respectiv, că de lămurirea acestora depinde soluționarea pe fond a cauzei în care a fost invocată (soluția căii de atac depinde de lămurirea ce se va da chestiunilor de drept).

Privitor la condiția de admisibilitate constând în inexistența unei dezlegări anterioare, pe calea unei hotărâri prealabile sau a unui recurs în interesul legii, a aceleiași probleme de drept, trebuie observate următoarele:

Prin Decizia nr. 2/2014 din 14/04/2014, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 319 din 30/04/2014, Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, a decis: în aplicarea art. 5 din Codul penal, prescripția răspunderii penale reprezintă o instituție autonomă față de instituția pedepsei.

În aceste condiții, una dintre problemele de drept cu care Completul este sesizat în prezenta cauză este deja rezolvată: prescripția răspunderii penale este o instituție cu caracter autonom față de cea a pedepsei.

Prin urmare, această chestiune nu mai poate face obiectul unei noi rezolvări.

Privitor la celelalte chestiuni de drept, nu au fost pronunțate anterior de către Înalta Curte de Casație și Justiție hotărâri prealabile sau în recurs în interesul legii, după cum acestea nu fac nici obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

II. Cu privire la problemele de drept supuse dezlegării

1. Problema de drept constând în **modalitatea de stabilire a legii penale mai favorabile în situațiile în care, privitor la aceeași faptă, sunt incidente mai multe instituții de drept penal substanțial care au caracter autonom** reclamă, în esență, alegerea, ca fiind cea mai conformă cu principiul legalității, a uneia dintre următoarele metode: aplicarea dispozițiilor unei singure legi cu privire la toate instituțiile de drept substanțial incidente, ori aplicarea legii mai favorabile în raport cu fiecare instituție cu caracter autonom.

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

Specificul soluționării prezentei cauze este dat de preexistența unor acte cu caracter obligatoriu care, fără a constitui un fine de neprimire a prezentei dezlegări, au statuat în mod diferit asupra aceleiași probleme de drept.

Astfel, prin Decizia nr. 265 din 6 mai 2014 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 5 din Codul penal¹, Curtea Constituțională a decis că dispozițiile art. 5 din Codul penal **sunt constituționale în măsura în care nu permit combinarea prevederilor din legi succesive în stabilirea și aplicarea legii penale mai favorabile**. Deși dispozitivul nu o spune explicit, considerentele hotărârii, care îl lămuresc, fac neechivocă interpretarea instanței de contencios constituțional în sensul că **aplicarea legii penale mai favorabile se face în mod global, prin alegerea dispozițiilor unei singure legi cu privire la toate instituțiile de drept substanțial incidente**.

Deciziile Curții constituționale sunt, de la data publicării lor, general obligatorii și au putere numai pentru viitor.

Caracterul obligatoriu al deciziei menționate a instanței de contencios constituțional se impune și Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, instanță care nu poate stabili, pentru viitor, un alt mod de interpretare și aplicare a art. 5 din Codul penal.

Din această perspectivă, devin fără relevanță orice alte aprecieri asupra acestei probleme de drept.

Dacă pentru viitor, față de caracterul obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale, problema de drept nu mai poate primi o altă rezolvare, **privitor însă la modul de aplicare a art. 5 din Codul penal pentru trecut, respectiv pentru cauzele privind situații juridice născute anterior acelei decizii, trebuie avute în vedere următoarele:**

Potrivit art. 173 din Codul penal, prin lege penală se înțelege orice dispoziție cu caracter penal cuprinsă în legi organice, ordonanțe de urgență sau alte acte normative care la data adoptării lor aveau *putere de lege*.

Din acest text rezultă **că au natura de izvor de drept penal acele acte care instituie norme „cu putere de lege”**.

Prin *normă* se înțelege o regula de conduită, cu caracter general și impersonal, o regulă caracterizată prin tipicitate și obligativitate. Are acest caracter o regulă care nu este emisă în considerarea unui caz individual, ci care, impersonală, se aplică în mod obligatoriu tuturor conduitelor și subiecților din domeniul în care intervine.

¹ publicată în M. O. nr. 372 din 20 mai 2014.

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

Prin sintagma „*acte cu putere de lege*” trebuie să înțelegem acele acte prin care se impun reguli care au trăsăturile normelor cuprinse în legi, respectiv dacă, indiferent de emitent, au forța juridică similară unei legi.

În considerarea acestor trăsături, *caracterul de izvor de drept penal a fost afirmat necontestat, în doctrină, în ceea ce privește deciziile pronunțate în recursul în interesul legii*².

În același sens pledează însăși jurisprudența Curții Constituționale: exercitând controlul de constituționalitate asupra unei soluții pronunțate într-un recurs în interesul legii³ în temeiul art. 29 din Legea nr. 47/1992, temei care îi permite să cenzureze „neconstituționalitatea unei legi sau ordonanțe ori a unei dispoziții dintr-o lege sau dintr-o ordonanță în vigoare”, instanța de control constituțional s-a raportat la decizia în interesul legii ca la un act cu putere de lege, cenzurând dispozitivul acestui act⁴.

În același sens sunt, de altfel, și considerentele Deciziei Curții Constituționale nr. 265/2014⁵.

Tot în considerarea caracterului obligatoriu și general opozabil *s-a recunoscut și deciziilor Curții Constituționale caracterul de izvor de drept penal*⁶.

Motivele pentru care caracterul de izvor de drept penal a fost recunoscut deciziilor pronunțate în interesul legii și deciziilor Curții Constituționale se regăsesc și în ceea ce privește hotărârile prealabile.

Astfel, potrivit art. 147 alin. (4) din Constituție și art. 11 alin. (3) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, deciziile Curții Constituționale se publică în Monitorul Oficial al României. De la data publicării, deciziile sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor.

În ceea ce privește hotărârile în interesul legii, potrivit art. 474 alin. (4) din Codul de procedură penală, dezlegarea dată problemelor de drept judecate este obligatorie pentru instanțe de la data publicării deciziei în Monitorul Oficial al României, Partea I.

În mod similar, potrivit art. 477 alin. (3) din același cod, *dezlegarea dată chestiunilor de drept este obligatorie pentru instanțe de la data publicării deciziei în Monitorul Oficial al României, Partea I.*

² F. Streteanu, *Tratat de drept penal: Partea generală*, vol. 1, București, Editura C.H. Beck, 2008, p. 116 și doctrina acolo indicată.

³ Decizia nr. 206 din 29 aprilie 2013, publicată în M. of. nr. 350/13.06.2013.

⁴ Curtea a decis că este neconstituțională „dezlegarea dată problemelor de drept judecate prin Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție - Secțiile Unite nr. 8 din 18 octombrie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 416” (s.n.).

⁵ publicată în M. O. nr. 372 din 20.05.2014 (par. 53).

⁶ F. Streteanu, *op. cit.*, p. 101.

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

Așadar, ca și în celelalte cazuri, caracterul general obligatoriu al hotărârilor prealabile este neechivoc statuat.

Câtă vreme *interpretarea dată legii de către Înalta Curte de Casație și Justiție devine pentru toate instanțele obligatorie, urmând a fi aplicată în toate cauzele*, trebuie admis că *hotărârea constituie și ea un act „cu putere de lege”* și că, prin urmare, *această interpretare constituie o normă cu forța juridică egală cu a legii*.

De altfel, aceasta este și premisa de la care pornește însăși Curtea Constituțională când, analizând natura și efectele Deciziei nr. 2 din 14 aprilie 2014 a Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, arată: *„Conținutul normei juridice, în interpretarea dată prin aceste din urmă hotărâri, este suspus controlului de constituționalitate, asemenea interpretărilor date prin deciziile care soluționează recursurile în interesul legii (...) În măsura în care prin dezlegarea dată unor probleme de drept se atribuie unui text de lege un anumit înțeles, instanța de judecată, din oficiu, procurorul sau partea dintr-un proces care se consideră prejudiciată constituțional de dispoziția legală respectivă în interpretarea statuată prin hotărârea prealabilă pot uza de invocarea excepției de neconstituționalitate”*⁷.

Admițând că interpretarea statuată printr-o hotărâre prealabilă poate face obiectul unei excepții de neconstituționalitate, Curtea Constituțională afirmă caracterul de act cu putere de lege al acestei hotărâri, similar legii stricto sensu și ordonanței de urgență.

În considerarea dispozițiilor art. 20 alin. (1) din Constituție⁸, în cadrul acestui demers se cuvine observat și aquis-ul convențional, astfel cum acesta este explicat în deciziile Curții Europene a Drepturilor Omului.

În jurisprudența Curții EDO, s-a pus problema interpretării noțiunii de lege, în sensul autonom de izvor al unei reguli de conduită, generală și obligatorie.

Verificând condițiile în care jurisprudența ar putea genera o normă de drept, Curtea EDO a statuat că, în măsura în care practica judecătorească este constantă și cunoscută, ea are această aptitudine, regulile desprinse din aceasta având caracter accesibil și previzibil, întocmai ca și norma cuprinsă în „lege”, în sensul formal al acestei din urmă noțiuni.

Pronunțate inițial în legătură cu sistemele de Common-Law, aceleași considerente au fost apoi explicit transpuse și în ceea ce privește sistemele de drept romano-germanic; cu titlu de exemplu:

- ✓ *„Jurisprudența constantă nu poate fi ignorată. În interpretarea paragrafului 2 al art. 8 din Convenție, precum și a altor dispoziții similare ale acesteia, Curtea a înțeles întotdeauna termenul de „lege” într-un sensul ei „substanțial”, nu în cel „formal” (...) jurisprudența a avut în mod tradițional un rol important și în statele continentale, în*

⁷ Decizia nr. 265 din 6 mai 2014, par. 53, s.n.

⁸ *„Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile cetățenilor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte.”*

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

asemenea măsură încât întregi ramuri ale dreptului pozitiv sunt în mare parte rezultatul deciziilor instanțelor. Curtea a avut în vedere jurisprudența instanțelor în mai multe cauze (...) Într-o materie care face obiectul unei legi scrise, „legea” o constituie modul în care interpretarea legii s-a transpus cu caracter obligatoriu de către instanțe, inclusiv acea interpretare care, când este necesar, ține cont de orice noi realități sociale.”⁹

- ✓ „A existat o jurisprudență constantă a tribunalului federal privitoare la publicarea de articole obscene. Publicată, deci accesibilă, și respectată și de jurisdicțiile inferioare, această jurisprudență a completat conținutul art. 204 alin. 1 din codul penal. În aceste condiții, condamnarea reclamanților este „prevăzută de lege” în sensul art. 10 par. 2 din convenție.”¹⁰
- ✓ „Nu se poate face abstracție de jurisprudența bogată a instanțelor privind dreptul de suprafață (paragrafele 32-33 de mai sus). În acest scop, Curtea amintește că a înțeles întotdeauna termenul „lege” în accepția sa „materială” și nu „formală” (...) Reclamanții nu pretind ca termenii « prevăzută de lege » să ceară un asemenea text în toate cazurile. Ei invocă numai faptul că tribunalele interne nu au făcut aplicarea jurisprudenței constante privind modalitățile de constituire a dreptului de suprafață, ceea ce afectează direct principiul siguranței juridice (...) Curtea constată că Hotărârea Curții Supreme de Justiție din 5 decembrie 2001 a stabilit că Consiliul Municipal Arad a dobândit dreptul de suprafață în virtutea unei « situații de fapt care nu este dorită sau cunoscută de interesați » și care permite să se dea efect « aparentei de drept ». Or, în temeiul jurisprudenței tribunalelor interne, dreptul de suprafață rezultă numai din lege, din prescripția achizitivă, din legat sau din acordul părților. (...) Curtea constată astfel că aparența de drept la care face trimitere Curtea Supremă de Justiție nu intră în categoria acțiunilor și faptelor ce ar putea justifica dreptul de suprafață. Reiese în mod evident că ingerința în dreptul la respectarea bunurilor reclamanților nu are bază în dreptul intern.”¹¹

Rezultă că, în sensul autonom al Convenției EDO, noțiunea de lege include și jurisprudența, în măsura în care aceasta este cunoscută (publicată) și constantă, ca atare aptă, pe de o parte, să reclame anume conduite din partea destinatarilor legii și, pe de altă parte, să legitimeze așteptarea acestora ca în toate cazurile similare autoritatea să aibă același (previzibil) comportament.

Dacă atare trăsături fac ca practica judecătorească „de caz” să fie asimilată, în sens convențional, legii, atunci cu atât mai mult trebuie recunoscută aceeași valoare unui act jurisprudențial căruia caracterul general obligatoriu îi este conferit chiar prin lege.

⁹ Kruslin împotriva Franței, Hotărârea din 24 aprilie 1990, par. 29, s.n.

¹⁰ Müller și alții împotriva Elveției, Hotărârea din 24 mai 1988, par. 29, s.n.

¹¹ Bock și Palade împotriva României, Hotărârea din 15 februarie 2007, par. 61 - 63, s.n.

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

Pentru toate aceste motive trebuie să admitem că deciziile Înaltei Curți de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală au natura unor „acte cu putere de lege”.

În consecință, ele vor face parte dintre actele având același caracter care, succedându-se până la soluționarea definitivă a unei cauze, va trebui să fie luate în considerare în procesul de stabilire a legii penale mai favorabile aplicabile acelei cauze.

Revenind la problema de drept supusă în cauză dezlegării, constatăm că interpretările succesive date art. 5 din Codul penal, întrucât au făcut ele însele obiectul unor acte cu putere de lege, sunt supuse exigențelor decurgând din principiul legii penale mai favorabile.

Astfel, au putere de lege:

- pe de o parte, interpretarea dată cu caracter obligatoriu acestei norme prin Decizia nr. 2/2014 a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală; caracterul obligatoriu al deciziei instanței supreme privește:

- stabilirea legii penale mai favorabile prin raportare la instituțiile de drept substanțial autonome; aceasta constituie premisa, fundamentul, rezolvării date de instanța supremă problemei de drept privind prescripția răspunderii penale;
- caracterul autonom al instituției răspunderii penale în raport cu cea a pedepsei.

- pe de altă parte, interpretarea dată cu caracter obligatoriu acestei norme prin Decizia nr. 265 din 6 mai 2014 a Curții Constituționale; caracterul obligatoriu al deciziei instanței de contencios constituțional privește:

- aplicarea legii penale mai favorabile se face în mod global, prin alegerea dispozițiilor unei singure legi cu privire la toate instituțiile de drept substanțial incidente.

Așa cum am arătat, după publicarea Deciziei nr. 265/2014 a Curții Constituționale, efectele deciziei Înaltei Curți își încetează, pentru viitor, efectele, ea devenind inaplicabilă faptelor comise după acest moment.

În ceea ce privește însă faptele anterior comise, interpretarea dată prin decizia instanței supreme are caracter de lege mai favorabilă, ea urmând a fi aplicată, în considerarea acestui caracter, situațiilor care s-au aflat, la un moment dat, sub imperiul ei.

Aceeași este soluția chiar și în măsura în care interpretarea dată prin decizia instanței supreme este considerată neconstituțională ori în situația în care, așa cum „recomandă” Curtea Constituțională, ea ar face obiectul unei excepții de neconstituționalitate: rămâne aplicabilă, ca fiind cea mai favorabilă din cadrul acestei succesiuni de norme, pentru

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

aceleași rațiuni care stau și la baza art. 5 alin. (2) din Codul penal¹², text care consfințește, de altfel, o constantă jurisprudență în sensul că un act declarat neconstituțional continuă să se aplice, dacă este mai favorabil, situațiilor născute sau aflate la un moment dat sub imperiul lui¹³. Pentru identitate de rațiune, regula se va aplica oricăror acte cu putere de lege, prin urmare și hotărârilor prealabile.

Este lipsit de relevanță că, în speță, neconstituționalitatea nu privește nemijlocit un text de lege, ci interpretarea lui. **Ceea ce are relevanță în privința acestei interpretări este caracterul general obligatoriu pe care, anterior deciziei Curții Constituționale, ea l-a avut, caracter care îi conferă „putere de lege”.**

De aceea, privitor la acest din urmă aspect, considerentele din par. 57 al Deciziei nr. 265/2014 a Curții Constituționale¹⁴ sunt neconcludente, întrucât nu tratează decât obiectul controlului (Curtea observând, întemeiat, că acesta îl constituie interpretarea instanței supreme, și nu textul de lege propriu-zis), fără a se referi la efectul (general obligatoriu) al actului instanței supreme. **Or, aptitudinea deciziei instanței supreme de a constitui lege penală, în sensul art. 173 din Codul penal, este dată tocmai de acest caracter general obligatoriu.**

De aceea, credem că prima problemă de drept care constituie obiectul acestei cauze trebuie să primească dezlegarea în sensul că:

- aplicarea art. 5 din Codul penal situațiilor juridice născute anterior publicării în Monitorul Oficial a Deciziei nr. 265/2014 a Curții Constituționale se va realiza potrivit criteriului aprecierii în raport cu fiecare instituție de drept penal substanțial autonomă;
- aplicarea art. 5 din Codul penal situațiilor juridice născute începând cu data publicării în Monitorul Oficial a deciziei nr. 265/2014 a Curții Constituționale se va realiza potrivit criteriului aprecierii globale.

¹² „Dispozițiile alin. (1) se aplică și actelor normative ori prevederilor din acestea declarate neconstituționale, precum și ordonanțelor de urgență aprobate de Parlament cu modificări sau completări ori respinse, dacă în timpul când acestea s-au aflat în vigoare au cuprins dispoziții penale mai favorabile”.

¹³ spre exemplu, practica instanțelor privind aplicarea art. 74¹ din Codul penal anterior (declarat neconstituțional prin Decizia nr. 573 din 3 mai 2011, publicată în M. O. nr. 363/25.05.2011).

¹⁴ „De asemenea, Curtea reține că dispozițiile art. 5 alin. (2) teza întâi, conform cărora ”Dispozițiile alin. (1) se aplică și actelor normative ori prevederilor din acestea declarate neconstituționale [...] dacă în timpul când acestea s-au aflat în vigoare au cuprins dispoziții penale mai favorabile”, nu sunt incidente ca efect al pronunțării prezentei decizii, întrucât, în acest caz, Curtea nu declară neconstituțională o prevedere legală, astfel că nu se produc consecințe asupra existenței normative în ordinea juridică a prevederii supuse controlului, ci se stabilește doar, pe cale de interpretare, un unic înțeles constituțional al art. 5 din Codul penal.”

2. Cea de-a doua problemă de drept – dacă forma continuată a infracțiunii și concursul de infracțiuni sunt instituții cu caracter autonom – subzistă (rezolvarea ei își păstrează interesul) numai în raport cu situațiile juridice născute anterior publicării în Monitorul oficial a Deciziei nr. 265/2014 a Curții Constituționale.

În ceea ce privește prescripția răspunderii penale, așa cum am arătat (supra, pct. I), caracterul autonom al acestei instituții a fost statuat deja prin Decizia nr. 2/2014, prescripția urmând a fi considerată ca atare în privința situațiilor juridice născute anterior publicării deciziei Curții Constituționale nr. 265/2014.

Aceași decizie a instanței supreme oferă totodată și criteriile în funcție de care urmează a se aprecia o instituție de drept ca având caracter autonom.

Problema autonomiei unei instituții se pune, în principal, prin raportare la încadrarea juridică a unui fapt și la pedeapsa aplicabilă acestuia când constituie infracțiune. Având acest reper, în decizia menționată sunt calificate, ca fiind autonome acele instituții care „funcționează separat de încadrare și/sau pedeapsă”.

Preluând acest criteriu, vom spune că o instituție are caracter autonom când ea nu trebuie avută în vedere nici la verificarea concordanței dintre condițiile cuprinse în norma de incriminare și faptul material, nici la stabilirea tratamentului sancționator al unui anume fapt material.

Astfel, pe de o parte, nici dispozițiile privind infracțiunea continuată și nici cele privind concursul de infracțiuni nu trebuie avute în vedere în procesul de stabilire a încadrării juridice de care este susceptibil unui anume fapt și nici la identificarea limitelor în care acel fapt material, în toate circumstanțele lui, este pedepsibil.

Pe de altă parte, condițiile de existență a nici uneia dintre aceste instituții nu depind de conținutul vreunei norme de incriminare ori de existența vreuneia dintre circumstanțele care influențează limitele de pedeapsă ale unui fapt incriminat.

Spre exemplu, calificarea unor acte materiale ca fiind o unică infracțiune de furt ori o pluralitate de astfel de infracțiuni nu rezultă din dispozițiile care incriminează furtul, după cum nu depinde nici de cele după care se stabilește pedeapsa în concret; calificarea depinde exclusiv de elemente exterioare acestora: unitatea de rezoluție infracțională, intervalul de timp și, potrivit legii noi, unitatea de subiect pasiv, niciunul dintre aceste elemente neputând fi asociate condițiilor de existență ale infracțiunii de furt.

Stabilirea unității ori a pluralității de infracțiuni este o operațiune subsecventă încadrării faptei în norma de incriminare și se face în toate cazurile în același mod, exclusiv în funcție de regulile specifice acestor instituții și indiferent de infracțiunile reținute în concret.

Tot astfel, modul în care sunt reglementate cele două instituții (infracțiunea continuată și concursul) nu depind de incidența și nu influențează efectele nici uneia dintre

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

celelalte împrejurări care atenuează sau agravează răspunderea penală. În acest sens, este deplin incident un alt criteriu utilizat în cadrul aceleiași decizii, potrivit căruia „efectele instituțiilor autonome nu sunt generate de același tip de fapt juridic”.

În sfârșit, ambele instituții sunt reglementate în mod distinct și unitar, prin dispoziții proprii¹⁵, care le trasează exhaustiv condițiile de existență și efectele, într-un mod care le asigură aplicarea independent de orice alte dispoziții generale sau speciale.

Conceperea lor în mod autonom de către legiuitor are și o altă consecință importantă: niciuna dintre „trăsăturile” lor, fie că se referă la condițiile lor de existență, fie că se referă la efecte, nu pot fi privite separat, întrucât aceeași autonomie le conferă și o indivizibilitate funcțională, chiar dacă fiecare dintre ele este instituită prin mai multe dispoziții particulare.

Tocmai în considerarea acestei autonomii, în cadrul acestor instituții nu pot fi combinate dispozițiile din legile succesive (de exemplu dispozițiile privind condițiile de existență dintr-o lege și cele privind tratamentul sancționator din altă lege), întrucât procedându-se astfel s-ar ajunge la configurarea unei instituții pe care niciuna dintre legi nu o prevede, ceea ce ar transforma procesul de stabilire și aplicarea a legii într-un veritabil proces de instituire a ei (a unei așa-numite *lex tertia*). Astfel, stabilirea legii penale mai favorabile cu privire la o instituție cu caracter autonom se va face întotdeauna potrivit criteriului aprecierii globale, luând în considerare fie toate dispozițiile care reglementează instituția dintr-o lege, fie toate dispozițiile din cealaltă, fără a fi posibilă combinarea lor.

Sub rezerva că, nefiind publicată, nu ne sunt cunoscute considerentele, menționăm și faptul că, privitor la infracțiunea continuată, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a decis deja în același sens, în data de 26 mai 2014¹⁶.

De aceea, credem că a doua problemă de drept care constituie obiectul acestei cauze trebuie să primească dezlegarea în sensul următor:

- în cauzele în care aplicarea art. 5 din Codul penal se va realiza potrivit criteriului aprecierii în raport cu fiecare instituție de drept penal substanțial autonomă, instituția infracțiunii continuate și cea a concursului de infracțiuni au caracter autonom față de normele privind incriminarea și pedeapsa.

¹⁵ Art. 41-43 din Codul penal anterior și art. 35-37 din Codul penal, respectiv art. 33- 36 din Codul penal anterior și art. 38-40 din Codul penal.

¹⁶ minuta Deciziei nr. 5/2014, disponibilă pe www.scj.ro.

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CABINET PROCUROR GENERAL

Pentru aceste motive,

În temeiul art.475 – 477 din Codul de procedură penală,

VĂ SOLICITĂM

Pronunțarea unei decizii prin care chestiunile de drept supuse dezlegării să primească următoarea rezolvare :

În interpretarea dispozițiilor art.5 din Codul penal, determinarea legii mai favorabile se face cu respectarea Deciziei Curții Constituționale nr. 265/2014, potrivit criteriului aprecierii globale, prin compararea legilor penale succesive, urmând să fie aplicată aceea dintre legi care, în ansamblul prevederilor sale, este mai blândă, cu excluderea celeilalte în integralitatea sa, fiind interzisă combinarea dispozițiilor mai favorabile din legile penale succesive.

Privitor la situațiile juridice născute anterior publicării Deciziei nr. 265/2014 a Curții Constituționale, determinarea legii mai favorabile se face conform interpretării mai favorabile a art. 5 din Codul penal, potrivit criteriului aprecierii în raport cu fiecare instituție de drept penal substanțial autonomă. În cadrul acestei interpretări, infracțiunea continuată și concursul de infracțiuni au caracter autonom față de incriminare și pedeapsă.

**PROCUROR GENERAL,
TIBERIU MIHAIL NIȚU**